

KiVa-lesbrief: Grapje! Moet kunnen toch?!

1. Kennismaken

2. Grappig of niet?

3. Samen kunnen lachen!

4. Gebruik je woorden positief

GRAPJE!
MOET TOCH KUNNEN?!

Grapje! Moet kunnen toch?!

Grapjes zijn leuk, en lachen is gezond. Toch hebben grapjes ook een andere kant en kunnen ze kwetsend zijn. Grappen rekken de normen in de groep soms op: het grapje geeft dan aan wat normaal is, of wat er wel en niet kan. Hoe ga je daarmee om en zorg je samen voor een goede sfeer? Met deze lesbrief besteed je hier samen met de kinderen op een leuke manier aandacht aan. Grapjes maken moet beter kunnen, toch?!

1. Kennismaking

Kennismaken is altijd een goede start. Ook voor het maken van goede grappen blijkt dit het geval. Je hebt namelijk sneller de kans vervelende grappen te maken over (groepen) mensen die je minder goed kent. Aan de ene kant lijken ze door de verschillen als 'de ander' en daar is sneller een grap over gemaakt. Aan de andere kant is de kans groter dat je een grap maakt die voor de ander niet leuk is, juist omdat je zo weinig over diegene weet. Als je elkaar beter kent, maak je dus vanzelf betere grappen!

2. Vind je dat grappig of niet?

Waar de één de slappe lach van krijgt, trekt de ander een wenkbrauw van omhoog: vind je dát grappig? Verschillen tussen mensen spelen daarbij een rol. Die verschillen kunnen voortkomen uit persoonlijke eigenschappen, hoe oud je bent, waar je bent op gegroeid en binnen welke cultuur. Er zijn nog veel meer redenen te bedenken die invloed hebben op wat een persoon grappig vindt. Om te weten of iets grappig is en voor wie, moet je dus oog hebben voor de ander. Het is dus belangrijk om je in de ander te kunnen inleven.

3. Samen lachen

Mag er dan helemaal niets meer? Grapjes moeten toch spontaan zijn? Dat je heel goed samen kunt lachen blijkt wel uit de werkvormen in deze lesbrief. Grappige dingen gaan niet altijd ten koste van iemand anders. Ook lachen om een ander is niet altijd vervelend. Daarbij is het verschil tussen samen lachen (met iemand lachen) of uitlachen van groot belang!

4. Gebruik je woorden positief

Elk grapje bezit een kern van waarheid, klinkt de bekende uitdrukking. Dat wil zeggen dat grappen over een bepaald onderwerp niet zomaar uit de lucht komen vallen. Ze gaan vaak over dingen die we heel belangrijk vinden. Belangrijke dingen bespreken is alleen maar goed. Denk dus goed na: maak je een grap ten koste van een ander, of gebruik je een grap om een onderwerp op een luchtige manier bespreekbaar te maken? De woorden die je daarbij gebruikt zijn heel krachtig. Een grapje heeft ook veel kracht in zich. Denk maar aan het verschil tussen:

‘Als er iemand is die dit nog beter kan, dan vreet ik m’n schoen op!’ en ‘Geen wonder dat het niet is gelukt, jij hebt twee linker handen!’

Kennismaking

De wind waait voor....

Eén kind staat in het midden van de kring. Alle andere kinderen zitten op een stoel (er is dus één) stoel te weinig.

Wanneer je in het midden van de kring staat, mag je iets verzinnen en zeggen: de wind waait voor... Stel je wilt weten wie er allemaal (net als jij) van planten houdt. Dan zeg je.. 'De wind waait voor iedereen die van planten houdt'.

Iedereen die van planten houdt moet dan opstaan en snel op zoek naar een nieuwe stoel. Als alle stoelen weer bezet zijn, blijft er één kind over. Dit kind is nu aan de beurt om iets te verzinnen. Voor hoeveel kinderen waait er deze keer een wind?

Dat was nog eens een grap!

Laat kinderen nadenken over een grappig moment dat ze onlangs hebben beleefd buiten schooltijd. Laat ze eventueel een foto of item meenemen dat bij het verhaal hoort. Wat gebeurde er, wie was erbij en waarom was het grappig?

Met deze opdracht horen kinderen verhalen van elkaar die anders mogelijk niet met de klas waren gedeeld. Omdat de verhalen zich voordoen in de privé-situatie is het ook een leuke manier voor kinderen om automatisch meer te weten te komen over de ander. Hoor je zelf ook iets nieuws? Vraag er dan op door! Zo geef je het goede voorbeeld.

Drie op een rij

Alle kinderen hebben een bingokaart (zie bijlage). Jullie lopen zo door de klas, op zoek naar klasgenoten die de afgelopen week iets hebben gedaan dat op je bingokaart staat. Iemand gevonden? Vraag dan om een handtekening in het juiste vakje als bewijs. Heb je drie op een rij? Dan heb je gewonnen! Je mag niet meer dan één handtekening per klasgenoot verzamelen! [Ga in de tweede voor een volle kaart.](#)

Wil je dit spel met meer structuur laten verlopen kies dan voor een binnen en buitenkring. De kinderen staan in tweetallen tegenover elkaar en krijgen 30 seconden om elkaar maximaal twee vragen te stellen. Bij een goed antwoord mag er geen tweede hokje meer worden afgestreept. Geef elke 30 seconden een signaal; de kinderen in de buitenkring schuiven één plek door.

Grappig, of niet?

Waar komen moppen vandaan?

Elke grap heeft zijn oorsprong. In [deze video](#) van het Klokhuis wordt eindelijk uitgelegd waar al die obergrappen nu vandaan komen (spoiler: uit het restaurant). Kijk [deze satirische video met de kinderen om vervolgens een meer serieus licht op humor te schijnen](#).

Humor en de reden of je ergens om kan lachen, komen natuurlijk ergens anders vandaan. [Hebben de kinderen ideeën? Verzamel ze op het bord. In hoeverre komen ze overeen met onderstaande vijf aspecten van identiteit?](#) Deze aspecten hebben invloed op jou en of je kan lachen om bepaalde grappen of niet.

1. Je thuis en je opvoeding
2. Het gevoel van binnen
3. Je eigen ervaringen
4. De invloeden op je heen
5. Het onderwijs en de wetenschap

Wanneer je je bewust bent dat deze vijf aspecten invloed hebben op jou (en de reden kunnen zijn waarom je dingen wel of niet grappig vindt), kun je ook beter begrijpen dat dit bij een ander verschilt. Lacht iemand niet om je grap, dan betekent dat niet dat diegene geen gevoel voor humor heeft. De ander is anders gevormd en heeft andere overtuigingen. Super interessant om met elkaar over te praten. Op basis waarvan moet je lachen of juist niet?

Het Klokhuis: Huh? Empathie!

Empathie, snel en grappig uitgelegd in twee minuten! Een mooie gesprekstarter. Je hebt inlevingsvermogen nodig om je voor te kunnen stellen hoe iets voor een ander is. Dus ook om na te denken of iets grappig is voor een ander of niet.

[Klik op het plaatje om het filmpje te bekijken.](#)

Het was maar een grapje!

Er is regelmatig nieuws over het mislukken van een grap. Denk bijvoorbeeld aan het televisie programma Vandaag Inside, de ruzie tussen Johnny Depp en Amber Heart, of het incident tussen Will Smith en Rock tijdens de uitreiking van de Oscars. Wanneer deze verhalen bekend zijn bij de kinderen kan je ze gebruiken als voorbeeld. Mogelijk hebben de kinderen zelf ook voorbeelden van een mislukte grap, of een grap die niet voor iedereen leuk was.

Hoe komt het dat de grap niet (voor iedereen) werkte? Het antwoord zal vaak te maken hebben met het feit dat een grap ten koste ging van een ander. Er is dan geen rekening gehouden met (het gevoel) van een ander. Het kan moeilijk zijn om een goede grap te maken, maar misschien heb je iets aan de volgende tips:

- Een grap is het leukste wanneer die gelijkwaardig is of 'omhoog' wordt gemaakt. Een grap uithalen met:
 - iemand uit groep 3 terwijl je zelf in groep 8 zit, is waarschijnlijk niet leuk voor het kind uit groep 3.
 - een klasgenoot die ook grapjes terug kan maken is al veel leuker
 - je juf of meester terwijl je zelf in groep 8 zit is waarschijnlijk heel leuk!
- Om jezelf lachen is ook erg grappig. Het betekent vaak dat je iets van jezelf accepteert. Als je iets hebt geaccepteerd heb je er geen last meer van.
- Het is vaak ook leuk om te lachen om dingen die je samen hebt meegemaakt.

Ten slotte, het is vaak niet de vraag of je een grap mag maken, maar of je die grappen wilt maken als je er even over hebt nagedacht. Natuurlijk kun je niet altijd de tijd nemen om over elke grap na te denken. Soms is een grapje alleen leuk wanneer je die snel maakt. Maar hoe vaker je er over nadenkt, hoe beter je wordt als grappenmaker!

Brugklas: Plagen of pesten?

Farid voelt zich niet zo fijn. Timo wil Farid opvrolijken en maakt samen met hem *memes* van een stinkende klasgenoot die ze vinden stinken. Hierna blijkt dat de klasgenoot door de memes wordt gepest.

[Bekijk hier](#) de aflevering (4:50 – 10:10 minuten).

- Wat gebeurde er in dit fragment?
- Was hier sprake van plagen of pesten? Waarom denk je dat?
- Hoe reageerde Timo op de situatie? Wat had hij anders kunnen doen?
- Op welke manier hadden de klasgenoten van Fay haar kunnen helpen?

Plagen, ruzie pesten of per ongeluk?

Onderstaand schema kan kinderen helpen bij het herkennen van pesten, plagen, ruziemaken of een ongeluk. In de bijlage staat een leeg schema + kaartjes om het schema in te vullen. Knip of snij de kaartjes uit zodat de kinderen niet weten waar de kaartjes horen.

Wanneer heb je voor het laatst iemand geplaagd? Hoe was dat? Wat gebeurde er toen? En ruzie? Wanneer heb je dat gehad? Kijk eens naar het onderstaande schema en probeer het in te vullen. Wat zijn de verschillen tussen al deze situatie?

	Pesten	Plagen	Ruziemaken	Ongeluk
Kenmerk	Met opzet	Om te spelen/ lachen	Er is iets gebeurd (aanleiding)	Niet met opzet
Richting	Eén richting, meer- deren tegen één	In twee richtingen	In twee richtingen	Eén of twee richtingen
Gevoel	De gepeste voelt zich slecht	Je kunt er samen om lachen	Je bent allebei boos	Je vindt het allebei erg of vervelend
Regelmaat	Steeds opnieuw	Af en toe	Vaak eenmalig	Af en toe

Kijk nog eens naar de ingevulde tabel en denk terug aan de situaties waarin er plagen, ruzie, pesten of een ongeluk voorkwam. Klopt de situatie waar je aan denkt met de eigenschappen in de tabel?

Iedereen lacht, dus alles is oké!?

Zoals jullie weten (of hebben gezien in de vorige opdracht) lach je in een situatie waarin wordt geplaagd samen om de grap. Bij een pestsituatie kan de gepeste er niet om lachen. Toch is het niet altijd zo dat wanneer je allebei lacht, de ander het ook fijn vindt. Soms verschuilen mensen achter hun lach een hele andere emotie.

Klik op één van de twee onderstaande voorbeelden:

Ze huilt maar ze lacht – Maan

Waar zingt Maan over in dit lied? Over welke dingen zou ze kunnen lachen, waar ze van binnen eigenlijk over moet huilen?

Behind the mask

Wat gebeurt er in deze video? Waarom doet het meisje net alsof ze moet lachen om alles wat er gebeurt? Heb je een tip voor dit meisje? Wat kan ze doen?

Samen lachen

Waterchallenge

Twee kinderen spelen steeds deze challenge tegen elkaar. In deze oefening zorg je ervoor dat je lacht om en met elkaar op een leuke manier. Lachen werkt aanstekelijk.

Vul je mond met water en slik het niet door. Jullie gaan zo grappige fragmenten kijken. [Kies een video met daarin een aanstekelijke lach, want samen lachen is het leukste. Zie hier een voorbeeld.](#) Proest je het uit, of weet je het water in je mond te houden? Als je het doorslikt ben je ook af!

Zorg voor een wasbakken om het water mee op te vangen. En een handdoek voor het geval er toch wordt geknoeid. Wordt het toch een kliederboel, dan ruimen jullie dat samen op toch? Samen gelachen? Samen opruimen!

De gekke minuut

Tijdens de gekke minuut krijgt een kind de kans om andere kinderen aan het lachen te maken. Doe dit eerst zelf voor.

Iedereen gaat zo staan. Eén iemand krijgt van mij een gekke minuut. Dit kind gaat proberen anderen aan het lachen maken. Dit mag gebeuren door gekke gezichten, rare bewegingen of grappige geluiden. Probeer zo lang mogelijk niet te lachen om je klasgenoot. Maar als het echt niet meer kan, dan moet je wel! Heb je gelachen? Altijd fijn!, maar je bent deze ronde wel af en moet wel gaan zitten.

Kussengevecht

Houd met de hele groep, of in meerdere kleine groepjes een kussengevecht. Zie je dit niet zitten in de klas of op school? Verplaats de activiteit naar de gymzaal (eventueel in overleg met de vakdocent).

Tijdens een kussengevecht ervaar je iets dat zich vertaalt in een belangrijk mentaal idee: je kunt voor jezelf opkomen zonder de ander te pesten. En je kunt je krachtig uiten zonder de ander te vernederen. Via zwaaiende kussens oefenen de kinderen met deze belangrijke vaardigheid. Nog een bijkomend voordeel: bij een kussengevecht kun je opkomen voor jezelf opkomen en levert dat je vrienden op, geen vijanden!

Gebruik je woorden positief

Positief roddelen: JA! en...

Maak groepjes van drie. Jullie gaan zo in tweetallen positief roddelen over de derde klasgenoot. Het roddelen kan gaan over de inbreng, houding, of ontwikkeling van je klasgenoot op school. Het roddelen kan ook gaan over het kind als mens, dus bijvoorbeeld eigenschappen of talenten. Zolang het maar positieve roddels zijn!

1. Het eerste kind begint met een positieve roddel. Bijvoorbeeld: *“Zij is heel vaak positief.”*
2. De ander vervolgt met een roddel maar begint altijd met: *“Ja, en...”*
3. Elke volgende roddel start met: *“Ja, en...”*

Wanneer er positief over jou wordt geroddeld, probeer je zoveel mogelijk van de positieve roddels te onthouden. Het is belangrijk dat wat er wordt gezegd ook echt wordt gemeend, het is geen toneelstuk.

Eindig klassikaal (in een kring). Iedereen mag twee dingen vertellen die tijdens het positieve roddelen ter sprake zijn gekomen. Dit zijn dus positieve dingen die de ander over je heeft gezegd.

Sluit af met een positieve boodschap: “Woorden zijn krachtig. Je kunt elke dag proberen de woorden te gebruiken die jou of een ander een goed gevoel geven. Hoe vaker je dat probeert, hoe meer het vanzelf gaat en hoe beter het voelt!”

Goeie-grap!

Zo nu en dan komt er ook een hele leuke grap voorbij, waar iedereen aan mee kan doen. Kennen jullie de TikTok hype: Prima-Marko-Prima? 👍👏👍 nog? Een leuke grap waar iedereen om kon lachen. We hebben geprobeerd te controleren of Marko deze grap ook kan waarderen, maar hij blijkt niet te bestaan. Het filmpje is gebaseerd op de vader van de maker. Die kan er gelukkig ook om lachen!

Kennen jullie meer positieve grappen die niet ten koste gaan van een ander? Misschien kom je niet meteen op iets. Denk er dan maar eens over na, de volgende keer dat je een grap hoort. Was het een positieve grap, of een grap ten koste van een ander?

Maak van je grap een compliment

Een grap over iemand maken is makkelijk gedaan. Het geven van een compliment kan net zo makkelijk zijn. Als je het maar vaak genoeg oefent! Denk eraan dat compliment wel ECHT moeten zijn. Speciale aandacht voor complimenten? Maak bijvoorbeeld een leuke tegeltjeswand met alle complimenten die worden gegeven

De kracht van woorden

De dingen die je tegen een ander zegt hebben invloed op andermans gedachten en gevoel. Dat kan dus ook gebeuren met een grapje. Misschien is het grapje alleen maar leuk bedoeld, maar geeft het de ander toch een naar gevoel. Omdat niet iedereen hetzelfde is, kan het zijn dat jij je daar niet bewust van bent. De woorden die je gebruikt hebben kracht.

Laat de kinderen daarom in duo's een aantal positieve aanmoedelingen en negatieve 'grapjes' verzinnen en schrijf ze op het bord. Om het makkelijker te maken kun je ze ook laten kiezen of woorden positief of negatief overkomen. Denk bijvoorbeeld aan:

- Dit is in ieder geval beter dan dat die presentatie van (...)
- Jij hebt echt je stinkende best gedaan, dat ruik ik hier nog!
- Als er iemand is die dit nog beter kan, dan vreet ik m'n schoen op!
- Wat kan ik voor je doen om je te helpen?
- Heb je er weer een puinhoop van gemaakt?
- Dit zal deze keer ook wel niet lukken.
- Jij bent hier echt een koning in!

Drie op een rij – bijlage

✂	Iets online gekocht	Heel hard gelachen	Gedanst	BINGO
	Gekookt	Ruzie gemaakt	Een teamsport gespeeld	
	Een boek gelezen	In het gras gelegen	Uitgeslapen	

✂	Gekookt	Je lievelingseten gegeten	Een teamsport gespeeld	BINGO
	Een goede grap gemaakt!	Schoongemaakt	Bordspel gedaan / puzzel gemaakt	
	Bij familie op bezoek geweest	Buiten een spel gedaan	Naar de bioscoop geweest	

✂	Gechilled	Geknutseld	Een plant gekocht of gekregen	BINGO
	Bordspel gedaan / puzzel gemaakt	Een boek gelezen	Bij familie op bezoek geweest	
	Een boswandeling gemaakt	Heel hard gelachen	Online game gespeeld	

Drie op een rij – bijlage

BINGO			

BINGO			

BINGO			

Plagen, ruzie pesten of per ongeluk - bijlage

	Pesten	Plagen	Ruziemaken	Ongeluk
Kenmerk				
Richting				
Gevoel				
Regelmaat				

Met opzet	Om te spelen/lachen	Er is iets gebeurd (aanleiding)	Niet met opzet
Eén richting, meer deren tegen één	In twee richtingen	In twee richtingen	Eén of twee richtingen
Eén voelt zich slecht	Je kunt er samen om lachen	Je bent allebei boos	Je vindt het allebei erg of vervelend
Steeds opnieuw	Af en toe	Vaak eenmalig	Af en toe